

Nr 50.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, m. m.

Genom en den 6 juni 1947 dagtecknad proposition, nr 319, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) L a g

angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 13 § lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen — — — — — skall utgivas.

Kan ej — — — — — böra utgå.

Ersättning i — — — — — denna försäkringsinrättning.

Kan ej — — — — — sålunda utgivits.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. *Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.*

Beslut om — — — — — till efterrättelse.

(Föreslagen lydelse:)

13 §.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. *Sådan jämkning må dock, där fråga är om minskning eller indragning av ersättning, ej avse tid före den dag, då jämkningen beslutas.*

¹ Senaste lydelse, se SFS 1936: 383.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej äga tillämpning i fråga om ersättning för tid före ikraftträdandet.

2) Förordning

**angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234)
om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen
under militärtjänstgöring.**

Härigenom förordnas, att 16 § förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

16 §.

Sedan riks försäkringsanstalten — — — — — skall utgivas.
Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riks försäkringsanstalten bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. *Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av riks försäkringsanstalten, före dagen för beslutet.*

Beslut om — — — — — till efterrättelse.

(Föreslagen lydelse:)

16 §.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riks försäkringsanstalten bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. *Sådan jämkning må dock, där fråga är om minskning eller indragning av ersättning, ej avse tid före den dag, då jämkningen beslutas.*

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej äga tillämpning i fråga om ersättning för tid före ikraftträdandet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för författningsförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Propositionen är föranledd av *riksdagens skrivelse* den 26 mars 1947 (nr 85), vari riksdagen anhållit om skyndsamt utredning och förslag — om möjligt till innevarande riksdag — till sådan ändring av 16 § andra stycket förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, att jämkning i redan bestämd ersättning kunde avse även ersättning som belöpte å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av riksförsäkringsanstalten, före dagen för beslutet.

Riksdagens framställning avläts i enlighet med andra lagutskottets hemställan i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 14, till vilket utskottet får hänvisa.

I anledning av riksdagens hemställan uppdrog Kungl. Maj:t den 28 mars 1947 åt *riksförsäkringsanstalten* att verkställa den begärda utredningen och att så snart det kunde ske inkomma med det förslag, som kunde föranledas därav.

Riksförsäkringsanstalten har i ett den 18 april 1947 avgivet utlåtande funnit 16 § andra stycket 1927 års militärsättningsförordning böra ändras på sådant sätt, att retroaktiv jämkning till den skadades förmån medges. Dylik jämkning bör enligt anstaltens uppfattning få ske utan begränsning till viss tid före dagen för ansökan eller jämkningsbeslutet. Förutsättning härför bör emellertid vara att tillförlitlig utredning föreligger rörande de förändrade förhållandena. En ändring av jämkningsbestämmelserna i militärsättningsförordningen bör enligt anstaltens mening föranleda motsvarande ändring i olycksfallsförsäkringslagen som i 13 § femte stycket innehåller enahanda jämkningsregler som 16 § andra stycket militärsättningsförordningen. De föreslagna ändringarna anses böra träda i kraft snarast möjligt och göras tillämpliga även å äldre olycks- och sjukdomsfall.

Över riksförsäkringsanstaltens utredning ha efter remiss *yttranden* avgivits av försäkringsrådet och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening. I båda remissyttrandena — av vilka föreningens utlåtande är begränsat till ändringen i olycksfallsförsäkringslagen — tillstyrkes riksförsäkringsanstaltens förslag. Försäkringsrådet föreslår dock vissa jämkningar i förslaget.

Föredraganden, statsrådet Mossberg, har i frågan anfört följande:

»Det ligger i sakens natur att beträffande person, som skadats till följd av olycksfall i arbete eller som ådragit sig kroppsskada under militärtjänstgöring, fall ofta kunna förekomma, när en från början lindrigare sjukdom,

som endast berättigar till en mindre ersättning, antager svårare karaktär och därför bör föranleda en höjning av ersättningens belopp. Vidare kan, efter det en invalidranta en gång blivit fastställd, inträffa, att invaliditetsgraden ökas eller minskas eller också att i följd av olycksfallet sjukdom ånyo inträder. En motsvarande höjning eller nedsättning av livräntan eller dess utbyte mot sjukpenning och erforderlig vård bör naturligen då kunna äga rum.

För att tillgodose dylika behov av ändringar i redan fastställd ersättning ha i 13 § femte stycket olycksfallsförsäkringslagen och 16 § andra stycket 1927 års militärsättningsförordning upptagits bestämmelser, som bereda möjlighet till jämkning i ersättningen, då förändring inträder i de förhållanden, som voro avgörande för ersättningens bestämmande. Sådan jämkning må dock enligt bestämmelsernas ordalydelse ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutas av riks försäkringsanstalten eller motsvarande försäkringsinrättning, före dagen för beslutet.

Äldre bestämmelser av samma slag återfinnas i 16 § lagen den 5 juli 1901 (nr 39) angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete och 14 § förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Rörande skälen till att retroaktiv jämkning icke ansetts böra medgivas lämna förarbetena ej någon närmare vägledning. Det förefaller dock som om praktiska lämplighetshänsyn tillmätts väsentlig betydelse.

Såsom andra lagutskottet anfört i sitt utlåtande nr 14, vilket godkänts av riksdagen, kunna bestämmelserna om förbud mot jämkning av ersättning med retroaktiv giltighet i vissa fall leda till obilliga resultat. Det synes sålunda knappast rimligt, att en skadad, vars arbetsförmåga under livräntetiden väsentligt försämrats, utan vidare skall gå miste om honom eljest tillkommande förhöjning av livräntan, såvitt avser tiden före det han anmält det ändrade förhållandet för försäkringsinrättningen. Att försämringen icke genast anmäles torde mången gång bero på helt förklarliga och ursäktliga omständigheter, därvid ovetskapen om skyldigheten att omedelbart anmäla förändringen och om den med anmälnings skyldighetens försummande förknippade rättsförlusten naturligen spelar en stor roll. Även om vid tillämpning av jämkningsreglerna några stränga formkrav icke upprätthållas för att ansökan om jämkning skall anses föreligga, torde det, utan att något kan läggas den skadade till last, i allmänhet dröja någon tid innan försäkringsinrättningen genom jämkningsanmälan eller eljest får kännedom om en inlämnad försämring.

Såväl riks försäkringsanstalten och försäkringsrådet som de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening ha i likhet med riksdagen uttalat sig för en sådan ändring av ifrågavarande bestämmelser, att retroaktiv jämkning till den skadades förmån uttryckligen medgives. Denna mening omfattar

tas även av mig. Jag delar också den i andra lagutskottets omförmälda utlåtande uttalade uppfattningen att en ändring i detta hänseende bör vidtagas oberoende av den allmänna översyn av bestämmelserna på detta område, varmed socialvårdskommittén för närvarande är sysselsatt. Däremot anser jag mig icke, såsom en reservant inom försäkringsrådet ifrågasatt, böra föregripa socialvårdskommitténs utredning genom en mera vittgående omprövning av jämningsreglerna i olycksfallsförsäkringslagen och 1927 års militärsättningsförordning i deras helhet.

Vad härefter angår frågan hur ändringen bör genomföras finner jag ingen anledning att frånga riksförsäkringsanstaltens av försäkringsrådet och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening biträdda förslag, att retroaktiv jämkning till den skadades förmån må medgivnas utan begränsning till viss tid före dagen för ansökan eller jämningsbeslutet.

Enligt riksförsäkringsanstaltens förslag skulle retroaktiv jämkning till den skadades förmån endast avse tid beträffande vilken tillförlitlig utredning föreligger rörande de förändrade förhållandena. I enlighet härmed och på grund av vad riksförsäkringsanstalten i övrigt anfört vill det, såsom försäkringsrådet påpekat, synas som om riksförsäkringsanstalten skulle åsyfta ett starkare mått av bevisning i jämningsfall än i de reguljära fallen — d. v. s. än då fråga är om ersättning under den första sjukdomstiden samt sedermera vid invaliditet med oförändrad invaliditetsgrad för framtiden — ävensom att denna skärpta beviskyldighet borde åvila den skadade. I denna del kan jag icke biträda riksförsäkringsanstaltens förslag. Naturligen bör en höjning av ersättningen för förfluten tid ej ske med mindre utredningen giver anledning därtill. Några sakliga skäl varför andra bevisningsregler skulle gälla i jämningsfallen än eljest synas mig dock icke föreligga. En annan sak är att, på sätt försäkringsrådet framhållit, en skadad som begär jämkning för lång tid tillbaka till följd av utredningssvårigheter kan komma i sämre läge än den som omedelbart efter en inträffad förändring gör anmälan därom. Anmärkas bör också i detta sammanhang att förutsättning för jämkning är att den inträdda förändringen är väsentlig.

Vad angår utformningen i övrigt av ändrade bestämmelser på detta område synes mig försäkringsrådets förslag att låta bestämmelserna innefatta en spärregel beträffande minskning eller indragning av ersättning vara att föredraga framför riksförsäkringsanstaltens förslag. Av ett stadgande, att jämkning ej må, då fråga är om minskning eller indragning av ersättning, avse tid före den dag, då jämkningen beslutas, torde nämligen utan vidare följa att höjning av ersättning får avse tiden dessförinnan.

Genom en regel av angivet innehåll bli försäkringsinrättningarna skyldiga att även utan att ansökan om jämkning skett beakta eventuella jämningsfall. Den ökade belastning på försäkringsinrättningarna, som må kunna uppstå härigenom, synes icke vara av den storlek att den bör verka hindrande för en välgrundad reform.

De nya bestämmelserna böra enligt min mening träda i kraft snarast möjligt. Någon gensaga har icke rests mot förslaget att göra bestämmelserna tillämpliga även på äldre olycks- och sjukdomsfall, såvitt avser tid efter deras ikraftträdande. Jag biträder förslaget härom.»

Lagrådet, vars utlåtande inhämtats över förslaget till lag angående ändrad lydelse av 13 § olycksfallsförsäkringslagen, har lämnat detta lagförslag utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda författningsförslagen och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 1 juli 1947.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Holmbäck, Wistrand, Löfvander, Hage, Björkman, Nils Elowsson och Nerman;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hellbacken, Håstad, fru Johansson, herrar Larsson i Östersund, Jacobsson i Igelsbo, Carlsson i Bakeröd och Lundberg.
